

KISGRAFIKA

47. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”.

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519., internetcím: www.kisgrafika.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár; e-mail: info@kisgrafika.hu

Perei Zoltán fametszete, XI, 145×100

TARTALOM

A fametsző Italo Zetti (2. rész) (G. C. Torre)

Beszámoló a XXXII. Exlibris Kongresszusról (Palásthy Lajos)

Kopasz Márta 97 éves (Zenei József)

A Biblia korai illusztrációi Perei Zoltán fametszetein (Arató Antal)

Látogatás Imets Lászlónál (Mayer József)

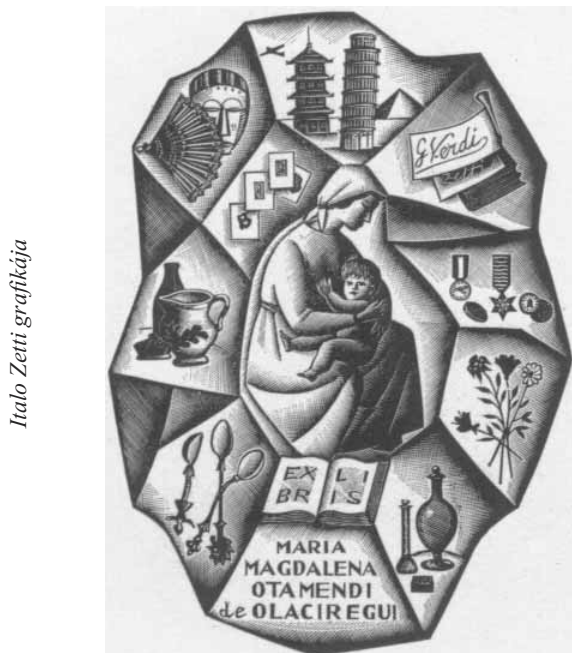
EGYESÜLETI HÍREK – HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC

2008/4

KÉSZÜLT A NEMZETI CIVIL ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL

A FAMETSZŐ ITALO ZETTI (2. RÉSZ)

Gian Carlo Torre cikkével emlékezünk halálának harmincadik évfordulóján Italo Zettire, egyúttal köszönetet mondunk az Italo Zetti alapítványnak, személy szerint a művész feleségének, Bianca Maria Zetti asszonynak, aki hozzájárult a cikkben bemutatott grafikák közléséhez.

Italo Zetti grafikája

Bramante és Parigi firenzei iskolájából érkező Italo Zettit a művészi útkeresés és kísérletezés vágya ösztönözi folyamatosan, ahogy Emilio Guicciardi 1960-ben megfogalmazza: „A színes fametszetei a legmerészebb eljárásokkal készülnek..., ugyanakkor a kikevert színek dinamikája nem feledteti az előző korszak erőnyeit. Mivel a fekete-fehér megoldások zordsága és keménysége még mindig jelen van, éppen ezért legbelül érzi és tudja, hogy folytatni kell a kísérletezést, kutatást az ösztönös keresés útvesztőjében. Így sikerül majd elérni a meditatív és képzeletbeli motívumok együttes alkalmazását akképpen, hogy az képes legyen megragadni és elbűvölni a képzeletet az olyan színes kísérleti tanulmányok eredményei által, mint amiket a tüzes színek, a felmagasztalt okkerek és lángoló rubinvörösek, a kedvenc színes szürkék és kékek használatában elért, vagy a geometrikus ötletek által kidolgozott.”

Nalda Mura 1976-ban írt sorai szerint „Zetti az állandó elégedetlenség kovászatól ösztönzött humanista ember képviselője, aki hirtelen fellángolva képes a leggazdagabb technikai leleményekre és fantasztikus megoldásokra.”

A Sestri Levante-i tartózkodása ihlette nagy színes fametszet-sorozatának („Sassi della Liguria”) megalkotására, amelynek lapjait jól jellemzi „a geometrikus minták lényegisége, testessége és racionalitása” – Vanni Schweiler 1980-ban, a milánói Braidense Nemzeti Könyvtárban elmondott szavai szerint.

A sorozat néhány lapját 1970-ben állították ki a II. Firenzei Grafikai Biennálén és 1972-ben a milánói városi könyvtárban, amit Gian Franco Grechhi így összegzett: „Egy gazdag művészi munkásság eredményeit látjuk, amely egyfajta egyéni látásmód mintapéldája gazdagon telítve sokféle technikai megoldással és ötletbeli, valamint előadási találékonysággal, ahol a felvonultatott motívumok bőséges tárházát tökéletes technikai és esztétikai kivitelezéssel ötvözi.”

Illusztrációs munkássága 1931-ben kezdődik, amikor is négy éven át dolgozott a Toszkán Bank által kiadott Voce Amica című havilapnak. Ezt követően sokáig működött a milánói Crimi, Garzanti, Hoepli, Cisalpino és a La Martinella, valamint a veronai Officina Bodoni kiadóknál. A bibliofil kiadványok sorából emlékezzünk a Vera és Pietro Malcovati magánkiadásában megjelentetett „Storia dello scuopolo” eredeti fametszetekkel díszített könyvére (Stamperia Valdona di Giovanni Mardersteig, 1957), vagy Guido Cavalcanti verseskötetére (Officina Grafica Lucini, Milano).

1967-ben kezd az utolsó, nagy munkát igénylő illusztrátori feladathoz, amikor fametszeteket készít Sergio Bertelli gondozásában megjelentetett 11 kötetes, Nicoló Machiavelli összes műveit bemutató kiadványhoz. Mindeközben tíz éven át zsűritagja a Milánói Triennálénak, és egyúttal kurátora az ahhoz kapcsolódó sajtótermékek kiadását felügyelő bizottságnak. A könyvművészetének egy különleges része a művészi kézműves technikával előállított, kézzel nyomtatott lapokhoz kapcsolódik, amiket a Lamberto Vitali történész műveire készített a Vitali testvérek tulajdonában lévő pesciai „Várműhelyben”. Kapott megbízást bélyegek, képeslapok és etikettkártyák tervezésére is.

Az alkalmazott művészetek terén is maradandót alkotott, amikor is a trieszti Lloyd cég ázsiai és afrikai hajóinak belső berendezéséhez festett textilterveket, kartonokat, valamint Albisola Marinában kerámiával is foglalkozott. Ne felejtjük el festészetét sem, amit ugyan sokszor félretett, de „*ahol igazából szabadon és legteltesebben kifejezhette képzeletének csapongásait*” (Nalda Mura, 1995).

Az általa művelt összes technika közül az igazi szenvedély szeretetével művelt fametszést kedvelte leginkább, s ha azok kifogástalan, „álomszerű” kivitelezését szemléljük, akkor csodálkozhatunk rá leginkább arra a 615 ex librisre és PF lapra, amit V. Salierno 1986-ban egy Shakespeare-idézettel így jellemezett:

„Amikor felfedezzük az ő (Zetti) reális és álmvilágát, ugyanabban az időben nem vagyunk talán ugyanabból az anyagból, mint amiből készültek a mi álmunk?” („*Aren't we perhaps made off the same stuff as our dreams are made on?*”) Ez az álomszerű kivitelezés azonban egyfajta folyamatos előkészítést igényelt, értendő ez alatt az állandó rajzi tervezés, a dúcnak alkalmas fák kiválasztása és megmunkálása, és a nyomtatásra legmegfelelőbb papír kiválasztása. Ex libriseinek témaválasztása a lehető legsokrétűbb, található közöttük heraldikus vagy címeres lap, kalligrafikus hatást keltő könyvjegy, továbbá zenei, művészeti, tengeri, erotikus, szimbolikus, zodiákus, mitologikus témájú, azonkívül magángyűjtők, egyesület és közintézmény számára készített könyvtárjegyek és

Italo Zetti grafikája

emléklapok. Közülük körülbelül harminc az, amelyet eredetileg Corrado Millanta számára készített volna, de a művész halála miatt ezek befejezetlenek maradtak, ennek ellenére az egyetemes ex libris története szempontjából mégis figyelemreméltóak az egyes részleteik kidolgozottságai miatt. Könyvjegyei, családi évfordulóira és egyesületi eseményekhez készített alkalmi grafikái egyfajta rajzi szintézisük és az összetéveszthetetlen stílusuk miatt lettek széles körben elismertek.

1963-tól egyre hosszabbak a Toszkánia-beli és Sestri Levante-i tartózkodásai, mígnem 1978. július 23-án a Pistoia melletti Casore del Monte kisvárosában hirtelen meghalt. Majd egy évre rá, 1979. május 14-én az Ernesta Besso Alapítvány Rómában megrendezett ex libris kiállításán Gianni Mantero így zárta Italo Zetti-ről megemlékező szövegét: „*A véleményem szerint a klasszikus ex libris utolsó művésze volt, aki azáltal szárnyalta túl mesterét, hogy olyan ötletgazdagsággal és emberi humánussal ruházta fel a metszeteit, ami semmilyen mestertől el nem sajátítható.*”

Mint fametsző, Italo Zetti joggal vívott ki nemzetközi elismerést, számos kiállítása közül csak néhányat említsünk: az 1932., 1934., 1936., 1942. és 1962. évi Velencei Biennálékon szerepelt; külföldön 1963-ban Berlinben, 1964-ben Varsóban és Krakkóban, 1965-ben Pozsonyban és Prágában, majd 1970-ben ismét otthon, a Firenzei Nemzetközi Grafikai Biennálén kap aranyérmet. Művei számos olasz és külföldi múzeum grafikai gyűjteményében fellelhető: így a budapesti Szépművészeti Múzeumban, az amsterdami Rijksmúzeumban, a londoni British Múzeumban, a párizsi Nemzeti Könyvtárban, a Sint Niklaas-beli Ex Libris Museumban, a firenzei Uffizi Képtárban, a velencei Ca' Pesaróban lévő Modern Művészetek Múzeumban, a Carpiban lévő Fametszet Múzeumban és a milánói Bertarelli Gyűjteményben.

Italo Zetti grafikája

Gian Carlo Torre
Olaszból fordította Ürmös Péter

EGYESÜLETI HÍREK

A budapesti csoport az összejöveteleit továbbra is a József-városi Galériában (József körút 70.) tartja meg du. 5 órai kezdettel, mindig az első szerdai napon. Vendégeket is szívesen látunk, kérjük, hozza el ismerőseit is. Szeretnénk, ha minden alkalommal ex libris cserére is sor kerülne.

Program:

2009. január 7-én évértékelés és a 2009. évi program összeállítása.
2009. február 4-én Tavaszy Noémi előadása a távol-keleti írásjelekről.
2009. március 4-én Imre Lajos grafikusművész bemutatkozik.
2009. április 1-jén az 50 éves évforduló eseményeinek előkészítése.

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE 50 éves fennállásának alkalmából április 18-án szombaton Országos Találkozót és ünnepi közgyűlést szervezünk a Józsefvárosi Galériában. Az esemény de. 10 órától du. 16 óráig fog tartani. Közben ünnepélyes kiállítás megnyitás.

Részletesebb programot később közlünk. A közelben olcsó és rendes étkezési lehetőség van. Kérjük, hogy tagjaink minél nagyobb számban vegyenek részt ezen a különleges eseményen. Kiadványt is szándékozunk megjelentetni ebből az alkalomból.

KIÁLLÍTÁSI FELHÍVÁS

A fennállásának jövőre *ötvenedik évfordulóját ünneplő* egyesületünk több kiállítással kíván megemlékezni erről a jeles eseményről. A tervek szerint kiállítanánk a korábbi jubileumi tárlatot (amely Békés után még további négy helyszínen volt látható), valamint az Artotékával közösen meghirdetett Szent László pályázat anyagát.

Külön az ötvenedik évfordulóra hirdetjük meg tagtársaink részére azt a grafikai felhívást, amely anyagából állítanánk össze a harmadik kiállítást. Beadható minden olyan ex libris, emléklap és kisgrafika, amely a hagyományosan elfogadott sokszorosító grafikai technikákkal, valamint számítógépes eljárással készül, kizárva az egyedi grafikai műveket és fénymással előállított lapokat.

Legnagyobb méretek nem haladhatják meg a 15×15 centimétert. A grafikának tartalmaznia kell a „KBK 1959-2009” feliratot, és két példányban kérjük elküldeni titkárunk, Palásthy Lajos címére: 1538 Budapest, Pf. 519. A borítékra kérjük ráírni: KBK – 50. Beérkezési határidő: 2009. január 30.

Gyűjtőtársainktól is várunk olyan lapokat, amelyekkel a körünkben már eltávozott művésztársainkra emlékezhetünk. A borítékra ebben az esetben is kérjük ráírni a „KBK – 50” feliratot, valamint, ha lehetséges, itt is két példányt kérünk azért, hogy lehetőségek szerint elnyert pályázatokból katalógust készíthesünk erre az alkalomra. A beadott művek az egyesület tulajdonában maradnak további bemutatás céljából.

Józsa János fametszete, X2, 40×60

BESZÁMOLÓ A XXXII. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUSRÓL

Mint ahogy már az előző nemzetközi kongresszusokon is elhatározásra került, 2008-ban a kongresszus megrendezési jogát Kína kapta meg. Az olimpia után a kínai főváros, Peking alkalmasnak látszott egy ilyen rendezvény megtartására. Ázsiában ez volt az első eset erre.

Az ünnepélyes megnyitó képei

Kína nagy lelkesedéssel látott neki a kongresszus megrendezéséhez. 2008. október 13. és 17. között zajlottak le az események Peking belső részében, a „Beijing World Art Museum” helyiségeiben, mely a China Millenium Monument épületében van.

Az események meghirdetésével egyidejűleg nagyszabású pályázatot is kiírtak a művészek számára. A téma nem volt megkötve, de előnyben részesültek az olimpia témáját feldolgozó ex librisek. Számos díj is ki volt tűzve a legjobb alkotások készítői részére. Az értékelő zsűri az alábbi díjakat osztotta ki:

Arany díjjal tüntették ki Julian Jordanov bolgár művész munkáját.

Ezüst díjjal Martin Baejens belga, és Wu Bin kínai művészt.

Csere

Takácsék a kiállításon

Bronz díjjal Takeshi Katori japán, Jiri Brazda cseh és Vladimir Zuev orosz grafikust.

Oklevéllel tüntettek ki 49 grafikust, köztük kínai és egyéb országbelit is. Magyar ilyen kitüntetést nem kapott.

A kiállításon 831 beküldött művet lehetett látni, talán egy kicsit sok is, ha gondosan végig akarja nézni valaki. Az anyag egy nagy körfolyosó két oldalán került elhelyezésre, de jutott belőle egy nagyobb terembe is. Tagjaink közül a következők munkái voltak láthatók: Ürmös Péter, Havasi Tamás, valamint Erdélyből Takács Gábor és Ovidiu Petca, továbbá Salamon Árpád Szlovéniából. Egyesületünkön kívüli, de magyar művész szerepelt még Köllő Sándor pátyi grafikus és Lang Ágnes

kínai grafikus fametszete, X1/3 (2008), 55×135

kínai grafikus munkája (1998), 77×100

tatabányai alkotó személyében. Ugyancsak Magyarországról Dudits Mónika egy lappal.

Ami a kongresszus szervezését illeti, rányomta bélyegét, hogy nincs gyakorlatuk ilyen esemény megrendezésében. A szállodai árak az eredetileg közölnél lényegesen drágábbak voltak. A regisztráció sem ment zökkenőmentesen, vélhetőleg többek között azért is, mert a kínaiak nevei kínai írásjelekkel, de a külföldiek értelemszerűen latin betűkkel kerültek rögzítésre. A szokásos kitűző helyett nyakba akasztható lapocskát

kínai grafikus munkája, 100×70

kaptak a résztvevők, erre kellett a fényképet is felragasztani a regisztráláskor, ami tovább növelte a bonyodalmakat, s a fényképnek ilyen módon nem is volt értelme. Hamar kiderült, célszerű a lapocska hátára is felírni a nevet és az országot, hiszen ötven százalék esélye volt, hogy éppen fordítva van. Túlnyomórészt természetesen kínaiak voltak a résztvevők (kb. 140 fő),

XI 53/80 88.8.2006

kínai grafikus fametszete, XI, 96×76

中国现代文学馆

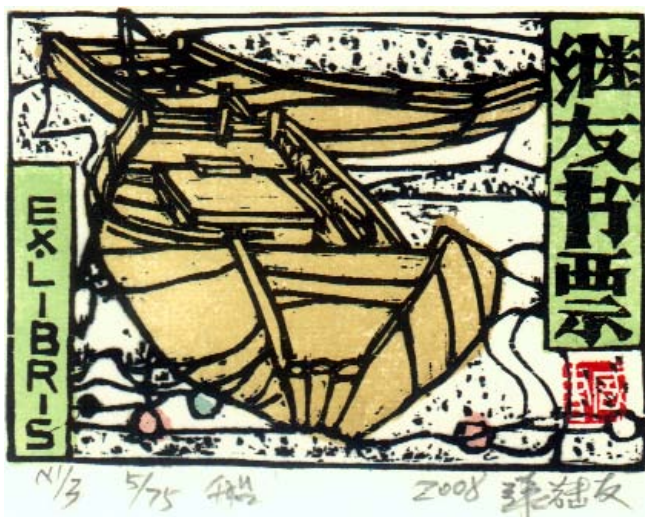
EXLIBRIS

51/001

李平

kínai grafikus munkája, 100×75

kínai grafikus fametszete, X1/3 (2008), 75×105

kínai grafikus munkája (2004), 120×110

kínai grafikus munkája, 137×100

és talán 80 körül lehetett a külföldiek száma. Pontos számot még a búcsúvacsora során sem sikerült megtudni.

Egy tágas, de megfelelő szellőzés nélküli termet biztosítottak a cseréhez. Ez azonban senkit nem tartott vissza attól, hogy három napon keresztül élénk cserét bonyolítson, még azzal együtt sem, hogy a kínaiak (főleg inkább művészek voltak) közül sokan nem tudtak angolul. Egyébként is nehéz volt az ő angol kiejtésüket megérteni, hiszen másképp képzik a hangoikat.

Egy nap kirándulással telt el: A társaságot elvitték a Nagy Falhoz. Mindenki számára különös élmény volt ez. Visszafelé hamisítatlan kínai ebédben volt részünk, csak pálcikával lehetett enni. Mindenki kapott egy kis tányért és egy csészét, majd elkezdtek felhordani az asztalokra a sokféle (számunkra) különleges ételeket. Mindeni abból és annyit vett, amennyit jónak látott. Elhízni nem lehet.

A Delegátusok értekezletén felvették a FISAE kötelékébe az ausztráliai egyesületet. Megerősítést nyert, hogy két év múlva Törökország rendezi meg a következő kongresszust, Izszambulban. Finnország pedig jelezte, hogy 2012-ben ők szeretnék a házigazdák lenni. Ezt a delegátusok egyhangúlag megszavazták.

Palásthy Lajos

kínai grafikus fametszete, X1, 50×140

KOPASZ MÁRTA 97 ÉVES

Kopasz Márta festő- és grafikusművész 1911. október 26-án, Szent Dömötör napján született Szegeden, a neves építész édesapja által tervezett Dózsa György utca 7-9. számú palotában. A család apai ágon három évszázados, tősgyökeres szegedi és felsővárosi. A beregszászi származású édesanyját, Szeles Olgát 18 éves korában, mint Szeged legszebb leányát, Munkácsy Mihály, a Honfoglalás című képén, a vezéri sátor előtt álló, a gyermekét tartó asszonyként örökítette meg. Kopasz Márta Szegeden végezte elemi iskoláit és az Árpád-házi Szent Erzsébet Leánygimnáziumban érettségizett (ma Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola). Az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskolában tanult 1930-tól 1936-ig. A főiskolán Helbing Jenő, Simay Imre, Domanovszky Endre, Haranghy Jenő voltak a tanárai. Már ötödéves főiskolás korában országos lapot (Magyar Úriasszonyok) illusztrált. Kitüntetéssel diplomázott 1936-ban a grafika minden ágában, a grafikai tanszakon. Hét darabból álló fametszet-sorozat volt a diplomamunkája (Márton szerzetes címmel dolgozta át a Hildebrand-legendát) egyéni szövegírással. Pasztell akttanulmánya szintén nagy sikert hozott. 1936-ban ezzel nyerte el a Székesfővárosi Kereskedelmi- és Iparkamara 900 pengős aktfestészeti díját. 1938-tól 1952-ig grafikai lektor volt a szegedi tudományegyetemen, ezt követően 1952-től a Vinkler László által vezetett Rajz- és Művészettörténeti Tanszéken tanított, a Szegedi Pedagógiai Főiskolán. 1956-tól, létszámleépítés címén áthelyezték a Hámán Kató Általános Iskolába. A neves szobrászművész, Tápai Antal, 1963-ban, a Tömörkény István Szakközépiskola megalakult művészeti tagozatára hívta meg tanítani.

Kopasz Márta sokoldalú művész. Nem tűri a skatulyákat. Akvarelljei, pasztell- és olajképei elsörendűek. Grafikusként nagyon sokat tud a fekete és a fehér harmóniájáról és súlyairól. Arra törekedett, hogy grafikáinak egyéni stílusa mindig különböztesse meg! Az általa kialakított, ún. csipkés stílus a nemzetközi mezőnyben is egyedülálló! Minden fa- és linómetszetét a világos folthatás, a változatos ritmus, az ábrázolás és a fölírat összhangja teszi egyedülállóvá.

Az 1930-as évek óta foglalkozik ex libris készítéssel, és a Hamburgban, 1966-ban megalakult ex libris készítőik nemzet-

Kopasz Márta linómetszete, X3, 195×145

közi szövetsége alapító tagjai sorába választotta. Képgrafikai munkásságát színes tempera plakáttal kezdte („Két harsonás” c. plakát – 1959.) Fametszeteket pályája kezdetétől készít; diplomamunkája is az volt. A fa- és linómetszetein városképi és történelmi kompozíciós emberábrázolásokat jelenít meg. Joggal állapították meg róla, hogy műveinek lelkét a szegedisége adja. Legtöbb alkotásán megjeleníti a szeretett város egy-egy jellegzetes épületét, leggyakrabban a Dömötör tornyot, vagy neves, a várost formáló személyiségeit. A Múzsza sorozata (pl. Euterpe, Erato, Klio, Urania I, Urania II., Polyhymnia, Demétér, Daphne) nagy nemzetközi sikert aratott. A '70-es években eszköztára a nagy szaktudást és bravúros gyorsaságot igénylő olajfólia technikával bővült (Mit látott a Dömötör-torony, Dóm téri látomások).

1938-tól számtalan egyéni és kollektív tárlata volt hazánkban és a nagyvilágban. 1960 és 96 között 36 nemzetközi ex libris kisgrafikai és képgrafikai kollektív tárlaton vett részt. Munkái neves külföldi kiadványokba és hazai, továbbá külföldi közgyűjteményekbe is bekerültek (Magyar Nemzeti Galéria, Lipcse, Párizs, Berlin, Tarnow). Publikációi külföldön is több kiadványban megjelentek.

Számos jelentős kitüntetés és díj tulajdonosa. Szülővárosa 1997-ben az első női díszpolgárává választotta. A Szegedi Tanárképző Főiskola 1998-ban a Magister Emeritus címmel ismerte el munkásságát.

A hazai és nemzetközi festők és grafikusok között számon tartott, és az ex libris műfajában kiemelkedő életművet alkotó Kopasz Márta művésznőnek gratulálunk. A köszönet és a hála mellett, csak mindenben jót, szépet és derűt kívánhatunk!

Isten éltesse – Márta néni!
Zenei József

Kopasz Márta linómetszete, X3, 95×60

Kopasz Márta linómetszete, X3 (1984)
200×100

A BIBLIA KORAI ILLUSZTRÁCIÓI PEREI ZOLTÁN FAMETSZETEIN

Perei Zoltán (1913-1992) grafikusművész munkásságáról – egyéb publikációk mellett – számos cikk jelent meg lapunkban is, így aligha kell őt bemutatni a grafika barátainak. Korábban ismertettük különböző grafikai sorozatait (*Hangszerek*, 1980; *Képes esztétikai kislexikon*, 1980; *Szobrok és domborművek*, 1981; *Fejek*, 1991) stb.

Perei Zoltán fametszete, XI, 140×77

E sorozatok közé tartozik az a húszegynéhány metszet, amit *A lapdúcmetset (Történet és technika)* című terjedelmes tanulmányához készített, s amit a jászberényi könyvtár és a Jász Múzeum jelentetett meg 1976-ban. Összefügg ez azzal, hogy Perei kizárólag a fametszet legősibb – Düreritől Holbeinig visszatekintő – technikáját, a lapdúcmetsetet (a hosszirányba vágott deszka megmunkálását) művelte, ami különösen nehéz és igen nagy gyakorlatot, kitartást követelő feladat, hiszen a vésés, metszés során keletkezett hibákat kijavítani nem lehet.

Egyházi gyűjteményekben, nagy könyvtárakban tanulmányozta a régi fametszetes kiadványokat, s mint egyik alkalommal írta: „...a magam öröme egy pár, a könyvnyomtatás kezdetekor vagy még korábban készült fametszetet lemásoltam. Azért, mert ezeket igen megszerettem, s ha bármikor újra megnézem, sohasem tudom megunni őket. Alig várom, hogy másnap reggel folytathassam a munkát, s örülök, mert az eredetinek teljesen megfelelő nyomatot kapok.” Elsősorban német és angol nyelvű forrásmunkák alapján írta meg tanulmányát, amit még kiegészített számos fametszettel, s kérte, hogy a készülő ouvre-katalógus helyett („ez sokkal hasznosabb lenne, mint egy unalmas katalógus”) azt jelentessük meg. Ami nem kis munkát jelentett, mert a könyvtárnak csak egy rotaprint sok-

szorosítója volt, azaz a szöveget lemezre kellett gépelni, kihagyva az illusztrációknak szánt helyet, majd sokszorosítani, azt követően a szövegközi illusztrációkat (100-100 példányban) az általa kölcsönzött golyóspréssel egyenként lenyomtatni, s ha a nyomat nem sikerült, azt az oldalt újra sokszorosítani. Nem beszélve az akkor igen szigorú engedélyezési eljárásokról, lektorálásról (végül „kéziratként” jelentethették meg), ami annál is nehezebb volt, mert a szöveg és az illusztrációk zöme bibliai vonatkozású. Természetesen a kiadás késett, s ő kissé ingerülten írta: „Lesz-e valami kilátás könyvem kinyomtatására? Mert ha valami ok miatt lehetetlen, akkor a szöveget lerövidítem és azt fatáblába fogom metszeni, még ha több évi munka is rámegy.” Nyilván úgy képzelte el, ahogy a középkori, 40-50 lapos *Biblia Pauperum* (*Szegények Bibliája*) készült, amikor egy dúcra metszték a képet és az azt magyarázó szövegeket, amiről egyébként a tanulmányában *Táblanyomás* címmel külön fejezetet szentelt. Végül a könyv napvilágot látott, néhány méltatás is megjelent róla, de a legnagyobb elismerést az jelentette, hogy még a British Múzeum könyvtára is kért cserépéldányt. Végezetül érdemes megemlítenünk azt is, hogy a maga nemében egyedülálló sorozatot – amelyből néhányat bemutatunk – Megay László a róla megjelent tanulmányában („*A rajzok vén bolondja*”. *Perei Zoltán fametszeteiről*, Kortárs, 1987/9. sz.) – több ezer grafika közül – külön említésre méltónak tartotta: „Stílusgyakorlatként régi krónikák illusztrációit metszette újra fába: esetleg azért, hogy átélje a hajdani előd áhítatát, amit az érezhetett, amikor vésőjével a Szűzanya palástját illeti...”

Arató Antal

LÁTOGATÁS IMETS LÁSZLÓNÁL

Jó sorsom úgy hozta, hogy ez évben ismét székely körutat tehettem Erdélybe, ahol előzetes megbeszélés alapján látogatást tehettem a Csíkszeredán élő Imets László grafikusművésznél, aki nagy örömkre a KBK tagja is.

Imets László 1934. március 13-án született Zsögödön. Középiskolai tanulmányait Csíkszeredában végezte és itt érettségizett. Faipari technikusként, majd ezt követően édesapja szövetkezeti kerámiaműhelyében dolgozott – s innen a Hargita megyei Néptanács helységrendezési osztályára kerül, ahol több mint húsz évig építész-technikusként ténykedett egészen 1990-ben történt nyugdíjazásáig.

Kezdeti rajzolás, víz-olaj- és pasztellfestés, illetve díszkerámia-készítés után 1966-tól Gy. Szabó Béla biztatására fametszéssel foglalkozik.

Fehérvonalas metszeteinek témája a csíki és gyergyói táj, a hegyek-völgyek szemet ingerlő vonalai s hideg fényei, de előszeretettel készít dokumentumértékű lapokat műemlékeinkről, művelődéstörténeti jelentőséggel bíró épületeinkről. Kisgrafikáin, ex librisein állandó kísérletezésekkel tanulmányozza saját értékítélete szerinti panteonját, de szakadozott, szálkás vonalaival, tömör fekete mezőkben az ellenfény lehetőleg finoman avagy erőteljesen, foltszerűen képviselő vonásaival urbánus életképeket, a női test szépségét elemző, vagy éppen egzotikumtól fűtött kompozíciókat készít.

15 fametszetből álló keresztúti sorozatot készített a tusnádfürdői és a maroskeresztúri római katolikus templomoknak. A sorozat hársfából faragott dombormű változata a kézdívsárhelyi római katolikus templom belsejét díszíti.

Imets László fametszete, X2, 115×80

Imets László fametszete, X1 (1983), 130×75

Imets László illusztrálta az alábbi könyveket: Imets Dénes: *Repülj, madár; repülj...* (1970), Kövesdi Kiss Ferenc: *Reménység-dajkálók* (1977), valamint Domokos Pál Péter: *Bartók Béla kapcsolatai a moldvai csángó-magyarokkal* (1981) c. könyvét.

Szűkebb hazájában 1967-től napjainkig számos egyéni és közös kiállításon volt jelen munkáival.

Megnyílt a világ is előtte, sikeres kiállítása volt 1991-ben Clevelandban, Chicagóban és New Jerseyben.

Otthon állandó kiállítója az országos grafikai tárlatoknak Kolozsváron és Bukarestben.

A magyar gyűjtőkkel régi a kapcsolata, mert kisgrafikai és ex libris alkotásait részben a külföldi, de itthon is bemutatott kiállításain megismerték. (Lugano 1978, 1991, és Vilnius 1994, valamint Stockholm 1996.)

Magyarországi kiállításai: 1992-ben Sopronban és Komlón, 1993-ban Miskolcon, 1995-ben Budapesten, 2001-ben Makón.

Legutóbb ismét Sopronban volt 2002 nyarán nagysikerű kiállítása, amelyet az ottani erdélyi kör elnöke: Ury Előd nagyrészen feltett az internetre, ahol az ma is megtekinthető a http://www.cyberpress.hu/article_plain.php?id=5440 honlapon.

A műteremben elfogyasztott kitűnő kávé után a látogatást Csíkyszereda általa történő idegenvezetésével egy várossétával fejeztük be, amikor is büszkén mutatta meg a Makovecz tervezte szép templomot is.

E kiváló művész és magyar ember jellemét tükrözi a búcsúzáskor elmondott életszemlélete, amelyet nekünk is meg kell őriznünk:

„Mint önerőből önképezte művelője a képzőművészetnek, 38 évi állami alkalmazotti mivoltom mellett dolgoztam az alkotás benső, csendes imádságos örömeiben pihenést és a nehéz időkben túlélést keresve és találva. A természet szépségében a Teremtő keze nyomát szemlélve és abban gyönyörködve rajzoltam, festettem és faragtam képekbe az életünket, ezért az elismerés egyedül Őt illeti.”

Mayer József

Imets László fametszete, X2, 125×60

HÍREK

A békedíjas üzenete

Ebben az esztendőben kapott Nobel-békédíjat Finnország egykori elnöke, Martti Ahtisaari, akinek itt közölt ex librise jól érzékelteti a megegyezésre törekvő tárgyalóképességét. A könyvjegyet az egyik, nemzetközileg elismert finn grafikusművész, Pentti Kaskipuro készítette.

Az 1997-ben megalkotott, C4 technikájú kisgrafika az elnök 60. születésnapjára készült. A 90×88 milliméteres metszet családja ajándéka volt.

Az előzményekhez tartozik, hogy Ahtisaarinak az otthonában már volt egy grafikája a művésztől. Ez kerek asztalt ábrázolt, körülötte három székkal. A kompozíció azt a helyszínt ábrázolta, ahol a család egy-egy beszélgetésre összeülni szokott, hogy „megjavítsa a világot”. A kép felirata a Symposium szó volt, melyet görög betűkkel vésett fel az alkotó a rézlemezre. A mű annyira tetszett az Ahtisaari családnak, hogy a témát könyvjegy formában is ábrázoltatni kívánták.

Szándékuk találkozott a művészével. Kaskipuro ugyanis korábban is foglalkozott a kerek asztal és székek témájával, melyet a saját otthonában található környezetből merített.

P. Kaskipuro hidegtű rajza, C4 (1997), 90×88

Leila Lehtiranta

Angolból fordította: Soós Imre

Fery Antal emléktáblája előtt

Emléktáblát avattunk, Fery Antal egykori lakóházának kapujában (Bp. XI., Fehérvári út 7.). A család ezúttal fejezi ki köszönetét mindazoknak, akik adományaikkal a tábla elkészítéséhez hozzájárultak. A tábla leleplezése és megáldása 2008 november 24-én történt. Ez alkalomból Soós Imre az alábbi beszéddel emlékezett meg a grafikusművészről:

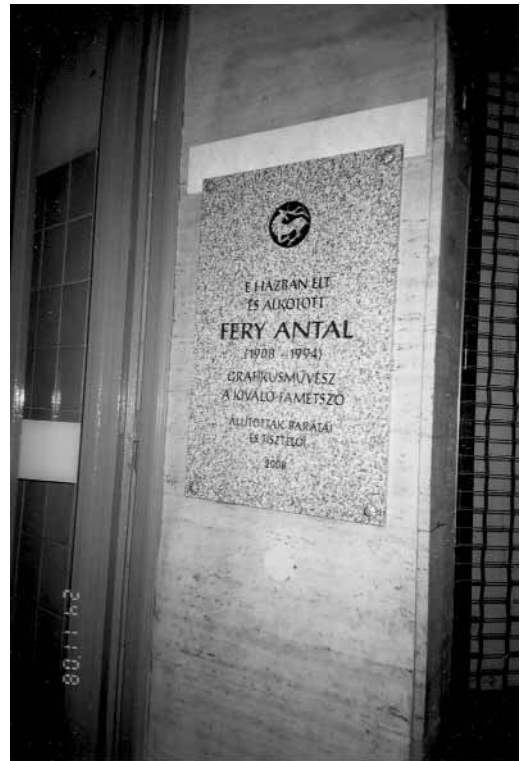
Kedves Emlékező Közönség!

Emléktáblát, szobrot néha azért állít az utókor embere, hogy megnyugtassa lelkiismeretét. Aki ilyen alkalommal megszólal, az avató, a felejtés függönyét húzza szét, felidézve az eltávozott érdemeit.

Amikor most Fery Antalról egykori lakóháza kapujánál megemlékezünk, nem ilyen kötelesség letudása történik.

Számunkra ő a halhatatlan barát képében él ma is. A jelenlevők közül sokunkat fűzték hozzá a szeretet, tisztelet, nagyrabecsülés szálai. Sokunkban él elevenen ma is istenhitének, pózmentes egyéniségének, emberségének, sőt nagyszerű humorának emléke is.

Művei nemcsak szülővárosában, a szerencsi múzeum Fery-emlékszobájában hirdeti nagyságát. Számtalan alkotása szól ma is gyűjtők mappáiban itthon és világszerte zseniális metszőkészségéről, fantáziájáról, magyarságáról. Szám szerint két és félezer darabot kitevő fametszet életműve alapján őt a szakma a magyar grafika stílus-teremtő mesterének tekinti.

„Úgy éreztem, régóta ismertem” – írta elhunytakor Mario de Filippis, a neves gyűjtő, aki számos kiadványt jelentetett meg róla Itáliában. A két barátnak életükben nem sikerült találkozniuk, Filippis mégis így fejezte be idézett levelét: „Művei tökéletesen kifejezték veleszületett művészi tehetségét, mely úgy tört a felszínre, mint a régi mesterek művészeté.”

Köszönet a barátoknak és sok jó ügy fáradhatatlan motorjának, Fery Veronikának a ma felavatott emléktábláért. A magyar kisgrafika felejthetetlen Mesterére emlékezteti majd ez az utókort, azon a helyen, ahol varázslatos művészete sokak gyönyörűségére egykor kiteljesedett.

A Szerk.

A szegedi KBK csoport művész tagjai között is meghatározó személyiség László Anna, akit Kopasz Márta művésznő már növendék korában is kiemelkedő tehetségű grafikus ígéretnek tartott. Művészete kiteljesedésekor pedig „szellemi örökösének” nevezett meg.

A Szegedi Felsővárosiak Civil Egyesülete kezdeményező rendezésével a Belvárosi Kamara Galériában (Vaszy Viktor tér 2.) szeptember 19-én nyílt meg László Anna grafikusművész ŐSZI HANGULAT című kiállítása. Dr. Vörös Gabriella egyetemi oktató megnyitójában azzal indította méltatását, hogy László Anna művészetének két meghatározó eseménye, hogy tápéi lakos és tanár. A tápéi élet mindennapjai szerves kapcsolatot jelentenek a természetből érkező legváltozatosabb impressziókkal. A végtelen kék ég, az életüket meghatározó és jelentő Tisza. Az erdős ligetek, a végtelenbe táguló alföld minden pillanatban ihlető forrása a művésznek. Méltatta grafikus kvalitásait, a vonalvezetése biztonságát és karakterformáló erejét. Mesterségbeli felkészültségét kiváló minőségű és finoman kimunkált zománcképei is méltóan képviselik. Az itt be nem mutatott, de más kiállításain jelenlévő kitűnő akvarelljei is adalékok szakmai felkészültségéhez. Precizitás, gondosság és pontosság jellemzi László Anna művészetét – méltatta a kiállításon bemutatott alkotásokat Vörös Gabriella. Jelezte ismételt, nem

hogy a kiállító művész nő másik jellemző tevékenysége a tanítás. Amilyen kiváló művész, olyan kiváló tanár is: precíz, gondos, pontos. Ezekből a tevékenységekből áll össze egy munkás élet minden szépsége és gazdagsága. Élt a neki adatott tehetséggel. Komolyan, elmélyülten dolgozik és az élete munkásságát jelentő műveket megmutatja, átadja az embereknek. Ezáltal hat, formál és az életet szebbé, gazdagabbá is teszi. Az ŐSZI HANGULAT képei is azáltal érik el igazi hatásukat, hogy felébresztik bennünk a féltést az életünket jelentő természet iránt. Arra serkentenek, hogy mindannyian aktívan részesei legyünk e szépségek megóvásának. A szép és gazdag kiállítás jelentős eseménye a városnak.

Zenei József

Tóth Rózsa grafikusművész Könyves Vasárnapja a szegedi Somogyi Könyvtárban

2008. október 12-én nyílt meg Tóth Rózsa grafikusművész *Vers-formák* című kiállítása a Somogyi Könyvtár Könyves Vasárnap rendezvényei sorában. Sikaláné Szenté Ildikó igazgatóhelyettes méltatta a számítógépek világában az olvasás mai jelentőségét. A kiállított illusztrációk kapcsán méltatta az irodalom és a képzőművészet kapcsolatát. Kiemelte az emberiség kulturális örökségének tárházát jelentő könyvtárak életünket átfogó jelentőségét. Örömmel üdvözölte Tóth Rózsa művész nő törekvését, amellyel a versnek, mint irodalmi alkotásnak a jobb megértését segítő illusztrációival jelent meg ezen a Könyves Vasárnapon megnyíló kiállításon.

Tóth Rózsa tusrajza, P1 (1989), 190×120

A megnyitó közönségének figyelmébe ajánlotta, hogy a művész nő életében és munkásságában nagyon jelentős helyet elfoglaló költők verseinek illusztrációiból állította össze a tárlókban és a falakon bemutatott negyvenhét illusztrációját. Tóth Rózsa megköszönte a kiállítás lehetőségét a Somogyiban, mert a hely szelleme ihletően alkalmas a vers illusztrációi bemutatására és azok befogadására. Elmondta, hogy a tankönyvekben található mind a hatvanhat József Attila verset – objektív (fehér) háttérrel – illusztrálta. Reméli, hogy ezáltal is olcsóbb és egyszerűbb lesz majd (valamikor) illusztrált verses tankönyvek nyomtatása. Közülük most harminchármat tekinthetnek meg a tárlókban a látogatók. Példaként néhányat: *Betlehemi királyok*, *Kései sirató*, *Favágó*, *Éhség*, *Óda*, *Születésnapomra*, *Holt vidék*, *Ringató*, *Reménytelenül*, *A Dunánál*, *Hosszú út az éjszaka-ba...*

Tóth Rózsa által faragott keretekben, többdúcós színes nyomással hét Ady vers illusztrációját is megtekinthette a közönség. A *Fölszállott a páva* illusztrációján pl. két pávát láthattunk, mert a versben is így szerepel, hogy „fényes büszke pávák...” A *Héja nász az avaron* című vers többdúcós lapján a vörössel a húsába vájás fájdalmasságát, a *Csolnak a Holt-tengeren* versnél a több színes dúccal pedig a szerelmi érzéseket, és a távolinak és a közelinek az érzékelését kívánta segíteni.

Reményik Sándor kötetéből hét kiválasztott vershez készített illusztrációkat. Mindegyikük – pl. a *Havasi Feszület*, a *Szappanbuborék*, az *Elhagyott harangláb*, az *Akácok ősz utóján* – a halkszavú költő embersége, mély érzelmeket feltáró verseinek a megértése ihlette. Jobban szeretni és ezáltal jól meg is érteni ajánlotta a tárlat látogatóinak figyelmébe a verseket és az illusztrációkat. Remélte és kérte azok együttes értelmezését és átélését.

A megnyitó résztvevőinek mindegyikét a művész nő egy-egy József Attila vers illusztrációjával ajándékozta meg.

Zenei József

A szegedi csoport további eseményei:

A nyáron Bakcsi Lajos, Rácz Mária, Sárszegi György és Szilágyi Magdolna meglátogatta R. Pap Piroskát új budafoki lakásán. Jó baráti hangulat volt, telefonon fogják tartani a kapcsolatot. R. Pap Piroskát szívesen látjuk a budapesti összejöveteleken!

Júniusban rendezték meg a XVIII. Szegedi Rajzpedagógiai Tárlatot a felújított Vedres István Építőipari Szakközépiskola dísztermében. A kiállítást megnyitotta, a művészeket és műveiket bemutatta Tandi Lajos főszerkesztő, kritikus. Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatának díját Bakcsi Lajos, a KBK aktív művésztagja kapta. Gratulálunk, jó egészséget és alkotó kedvet kívánunk!

Szeptember 25-én nyílt meg az Olasz Intézet Szegedi Kulturális Központjában a Biblia éve alkalmából a Corpus témában kiírt kiállítás, melyen a nagyszámú rangos vendégeket prof. Pál József konzul üdvözölte. Köszöntőt mondott öexc. Pado Guido Spinelli az Olasz Köztársaság magyarországi nagykövete. A tárlatot rendezte és bemutatta Tandi Lajos. Örömmel fedeztük fel a színvonalas gazdag anyagban Bakcsi Lajos és László Anna alkotásait.

Rácz Mária

A szegedi csoport mély fájdalommal jelenti, hogy Oltvai Ferencné Simon Klárka kedves tagtársuk 2008. október 3-án elhunyt. Emlékét megőrizzük!

Nem mindennapi kiállítás nyílt szeptemberben Budapesten, a MORO ANTIK cég boltjában. Svájcban élő honfitársnőnk *Vermes Júlia* gyűjteményének legszebb darabjait láthatta a közönség. A grafikai gyűjteményéről Európa-szerte ismert gyűjtőtárs ezúttal mintegy 700 darabból álló levélbontó (más néven papírvágó) kollekcióját állította ki. Valamennyi darabot bemutatja az alkalomra készült, közel 300 oldalas katalógus, melyhez maga a gyűjtő írt bevezetőt. Ebben ismerteti szándékát: „Emléket állítani ennek a művészet- és kultúrtörténeti szempontból is érdekes tárgynak.” A kitűnő ízléssel rendezett mini tárlatot néhány szép ex libris, ritka könyvek és a kort érzékelgető újságpéldányok tették még élményszerűbbé.

Soós Imre

A lengyelországi Łódźban rendezett 13. Nemzetközi Kisgrafikai Triennálén Magyarországot három művész képviselte munkáival: *Haász István*, *Kőhegyi Gyula* és *Székelty Géza*.

Soós Imre

Az Újpest Galériában novemberben volt látható az Országos Kisgrafikai Kiállítás. Ezen mintegy 120 művész alkotása szerepelt, közülük hatvanan külföldről küldték be pályaműveiket. Egyesületünk tagjai közül *König Róbert*, *Kőhegyi Gyula* és *Budai Tibor* vett részt az immár kilencedik alkalommal megrendezett, nivós tárlaton. A MAGYAR NEMZET november 8-án megjelent számában *P. Szabó Ernő* cikke részletesen ismerteti az eseményt. „Az origami hajtogatói” című írása *Kőhegyi Gyula* alkotásától kölcsönözte címét, utalva ezzel e műfajban rejlt nagy lehetőségekre, melyet *Budai Tibor* ironikusan fogalmazott (Mindig magasabbra?) címe is sugall. A szerző a tárlat anyagában annak a tanulságát véli felfedezni, hogy a művészet logikája nem a kétszer kettő igazsága szerint működik.

Soós Imre

A pekingi FISAE kongresszusra készülve Kínában a fővároson kívül is megpezdült az élet a könyvjegyművészet területén; ennek jegyében alig pár évvel ezelőtt létrejött Sanghajban a FUXIANZHAI EXLIBRIS MUSEUM.

Két év alatt két nagysikerű nemzetközi meghívásos könyvjegykiállítást bonyolítottak le, amelyekről jó minőségű, színes katalógusokat adtak ki. 2007-ben 170 művész a világ minden részéről közel 300 ex librist küldött el a pályázatra. A díjazottak között sok kínai grafikust találunk, mellettük kiemelt számban szerepeltek a szovjet utódállamok orosz, örmény és ukrán művészei. A többi európai országot két állam, Belgium (M. L. Baeyens) és Bulgária (J. Jordanov, E. Penkov) művészei reprezentálták a jutalmazottak között. Magyarországot egyedüli meghívottként *Ürmös Péter* képviselte.

A 2008-as második kiállításra az előzőeknél többen kaptak meghívást, és a díjazottak köre is bővült. Az előző év nyertesinek legtöbbje újra a kitüntetettek közé került, de most már több európai, köztük cseh, észt, német, olasz és szlovák művész is kapott elismerést. Magyarországról külön felkérésre készült lapokkal *Vén Zoltán* szerepelt, valamint *Ürmös Péter* pekingi Fisae-lapját állították ki. *Salamon Árpád* Szlovéniát képviselte metszetével.

Ürmös Péter

Varga P. András grafikusművész, tanár kiállítása Újpesten 2008. október 18-án az Újpest-Belsővárosi Református Egyházközség Gyülekezeti Házában került megrendezésre. Megnyitotta *Ürmös Péter*. A kiállítás november 2-ig volt látható.

A Szerbiában lévő Pančevoi (Pancsovai) Történeti Archivum másodízben rendezett ex libris biennálét 2008-ban. A „világítótorony” témakörében meghirdetett pályázatra közel negyven ország művészei készítettek lapokat. A kiállításról színes és fekete-fehér reprodukciókból álló, jól szerkesztett katalógus tudósít. Magyarországról *Havasi Tamás* (számítógépes grafikával), *Kozák Attila* (vegyes technikával készített műve), *Sós Evelin* (elektrografikával) és *Ürmös Péter* (linómetszettel) szerepeltek a kiállításon. Erdélyből többek között *Jorga Ferenc*, *Károly-Zöld Gyöngyi* és *Ovidiu Petca*, Szlovéniából *Salamon Árpád* küldte el művészi könyvjegyeit.

A kiállítás katalógusának bevezetőjében külön bekezdésben emlékeznek meg *Andruskó Károly*ról és a világszerte elismert könyvjegyművészeti munkásságáról, valamint több mint 200 fametszetes minikönyveiről.

Ürmös Péter

A válasz jogán

A KISGRAFIKA 2008/3. számának Könyvespolc rovatában *Soós Imre*: „Kalendárium, Kalevala az ex librisen” c. írásával kapcsolatosan néhány téves állítást szeretnék eloszlatni. Mindenek előtt nem egy megjelent kiadásról van szó, hanem egy kiadásra javasolt, mindössze egy példányban készült naptárról. Jómagam nem vagyok gyűjtő avagy „orvos-amatőr grafikus”, mindössze egy közel négy évtizede grafikával foglalkozó közgazdász, fogász-technikus, akit az erdélyi szakirodalom grafikus és művészeti íróként tart számon. Egyet kell értenem viszont azzal, hogy a Kalevala irodalom több fordítást ismer, így indokolt, sőt szükséges a fordító nevének feltüntetése. A fordító neve *Nagy Kálmán*, és az 1972-ben kiadott Kalevala címen megjelent munkáról van szó. Az egyesület emblémáját csak mint javaslat használtam a címlapon. A „több szem többet lát” megjegyzéshez: A szóban forgó kalendárium alkotója nyitott mindenfajta módosításra.

Takács Gábor (Kolozsvár)

Mezőmegyerén 2008. október 29-én nyílt meg *Moskál Tibor*: „Balaton és Erdély határok nélkül” című kiállítása. Szalóczi Piroska erdélyi balladákat adott elő. A kiállítás november 15-ig volt látható.

Békéscsabán *Meskó Anna* (1943-2007) emlékkiállítását *Póka György* kiállításával együtt került megrendezésre a békéscsabai Nyugdíjas Egyesületben. A kiállítást *Albrecht Dürer* (1471-1528) emlékére ajánlották. Nyitva 2008. december 30-ig.

Répcelakon *id. Ürmös Péter* és *iff. Ürmös Péter* kiállítását október 7-én nyílt meg.

Budapesten a Csokonai Művelődési Házban október 10-től *Kőhegyi Gyula* tárlatát nézhették meg az érdeklődők.

A tatai vár lovagtermében *Szentessy László* tagtársunk grafikái, és *Kerti Károly György* festményeiből nyílt jubileumi kiállítás október 25-én.

A Józsefvárosi Galériában *Kerékyártó László*: Őszi reggel c. kiállításának megnyitójára került sor november 5-én. Megnyitotta *Ürmös Péter*, közreműködött tekerőlanton *Bella Péter*. E kiállításra következő számunkban még visszatérünk.

LAPSZEMLE

(Szerkeszti Soós Imre)

A NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 144. száma arról ad hírt, hogy „Papír kincsek” címmel rendeztek kiállítást Nomi város múzeumában, ahol 54 tablón mintegy ezer japán ex libris volt látható. Ez alkalommal előadás is elhangzott „a grafika négy nyomási módszeréről”.

A japán egyesület országos találkozóját novemberben rendezik meg Tokióban, a Washington Hotelben. Részvételi díj, melyben az ebéd és a „szuvenir” költsége is benne van: 15 000 yen.

A lapszám új rovattal gazdagodott: „Elkészítem az ex librisét” címmel három alkotó ajánlata olvasható könyvjegy készítésére. Közlük a művész címét, adatait és egy alkotása képét. Közülük ketten darabonként 1500 yenért vállalnak aquatinta vagy számítógépes könyvjegyet. Egyikük pedig 50 darab, sok színben nyomott fametszet készítését vállalná 50 000 yen díjazásért.

A „tengeren túli” művészek részére nyitott rovatukban 2 oldalon át ismertetik *Jiri Brazda* cseh művész munkásságát.

A szlovén OBVESTILA 177. számában gyászkeretes írásban méltatják a február 28-án elhunyt *Andruskó Károly* (1915-2008) érdemeit, hangsúlyozva, hogy a vajdasági Zentán született művész nagy barátja volt Szlovéniának és a szlovéneknek.

A KNIZNI ZNACKA 3/2008. számának vezércikke arról szól, hogy a cseh egyesület 90 évvel ezelőtt, 1918. november 16-án alakult meg. 1920-tól már folyóiratot is kiadtak *Könyvjegy* címmel. 1923-ban már 300 tagot számlált az egyesület. Közben összevonták az egyesületet a könyvbarátokéval. Az ezzel egyet nem értők Cseh Exlibriskör néven 1925-ben új egyesületet hoztak létre, melynek létszáma elérte a 200-at. Jelenleg a SSPE a világ egyik legnagyobb egyesülete. Lapjuk, a *Knizni Znacka*, 1994 óta évente négyszer jelenik meg.

Egy további cikkük a most 100 éves cseh bibliofil egyesület jelentőségét méltatja.

A jubiláló két egyesületnek gratulálunk és további sikeres munkálkodást kívánunk!

A pompás kiállítású belga BOOKMERK 27/2008. száma 50 kortárs ex libris képét közli eredeti színeikben. Az eseményekről készült fényképek közlésével számolnak be a Graphia jubileumáról és St. Niklaas korábbi kiállításairól. Figyelmet érdemel az új műveket bemutató sorozatuk, mely ezúttal *Baejens* számítógépes remekeitől kezdődően 10 ilyen alkotással ismereti meg az olvasót. – A lapszám egy oldalnyi méltatást tartalmaz *Gernot Blum* könyvéről, mely 300 oldal terjedelemben közöl adatokat az erotikus ex librisekről.

A finnek EXLIBRIS ABEONSIS c. folyóiratának 63. száma egy teljes oldalon közli a meghatározandó – főként skandináviai vonatkozású – könyvjegyeket. További két oldalon eredeti színeikben szerepelnek a természetjárást népszerűsítő könyvjegyek. Kedves barátnőnk, *Leila Lehtiranta*, saját fényképével indítja írását, melynek a szerkesztő „Leila rovata” címet adta. Sajnálattal tartalmának ismertetése angol nyelvű szövegük-

ben nem szerepel, így nem tudhatjuk, mit üzen a hosszabb betegségéből felgyógyult kedves hölgy az olvasóknak.

A Svájcban megjelenő SELCEXPRESS 73. számának első cikke beszámol az ország exlibris egyesületének éves találkozójáról, mely 50 résztvevővel Einsiedeln városban folyt le. Egy további cikk az *Ernst Barlach* (1870-1938) emlékére készült ex libriseket mutatja be. Az írás azért időszerű, mert ebben az esztendőben volt a neves német szobrász halálának 70. évfordulója.

Hangulatos írás olvasható egy júliusban, Kelet-Poroszországba tett utazásról, az érintett városokat ábrázoló könyvjegyek bemutatásával.

A lap mellékleteként a tagok megkapták a Svájci Exlibris Club ez évi ajándék-kiadványát. A nagyalakú, kartonkötésű, 34 oldalas füzet *Karl Roesch* (1884-1939) grafikusról szól, szerzője: *Ursula Helg*. A Svájcban számos falfestményt megalkotó művész levelezőlapok, plakátok tervezésével is foglalkozott. Kisgrafikáinak száma 33, ezek adatait részletesen tartalmazza az alkotásjegyzék-kiadvány, mely egyesületünk könyvtárában megtekinthető.

A lap 11. oldalán *Vermees Júlia* ex librise látható. *Egbert Herfurth* metszetén a Borsóhercegnőről szóló Andersen mesét fogalmazta át. Egy olvasói levél és baglyokat ábrázoló kisgrafika kapcsán megtudtuk, mit jelent az a német nyelvű szólásmondás, melynek magyar fordítása: „Baglyot Athénba vinni?” (Magyar változata ennek a hiábavaló munkát jelentő mondásnak: Dunába vizet hordani.) A német mondás megfejtéséhez gondolatban Athénba kell mennünk. A város Nagy Sándor ide-

Herbert Ott fametszete, X2, 65×80

jében igen gazdag volt. Bőségükhöz hozzájárult pénzerméjük, a tetradrachma is, mely Kr.e. 600 és 450 között volt forgalomban. Az egész görög világban elterjedt érmén Pallas Athéné is tennő és jelkép-állata, a bagoly volt látható. A görög város ezekben bővelkedett, tehát felesleges cselekedet volt ide még több, baglyos pénzt bevinni.

A dániai NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2008/3. számában nem mindennapi írást közöl: Egy 1936-ban elhangzott előadás szövegét. A német és dán nyelven megjelent írás *Erich Büttner* német grafikus munkásságát méltatja. A művész abban az évben hunyt el 47 éves korában. Az eredetileg üvegművész a berlini Szeccesszió tagjaként számos rajzos, klisé által sokszorosított könyvjegyet készített, közöttük egyet *Albert Einslein* számára is. A cikket ezekből mintegy 40 darab, eredeti színeikben nyomott ex libris kíséri.

Rövid írásában itt jelenti be *Klaus Rödel* szerkesztő, hogy a tagság alacsony létszáma és az anyagi források csökkenése miatt a lap a jövőben szerényebb formában fog megjelenni.

A Debrecenben megjelenő **NÉZŐ • PONT** című irodalmi és művészeti folyóirat gazdag tárháza a kulturális eseményekről szóló közleményeknek, cikkeknek. A lapot írja, szerkeszti és kiadja *Vitéz Ferenc*. A 2008 nyarán megjelent 14-15. számban néhány kisgrafikai témájú írással találkoztunk, ezért azokra olvasóink figyelmét felhívjuk.

A 397. oldalon kezdődik az a cikk, mely a Déry Múzeum Baráti Körének javasolja a grafikusokból és gyűjtőkből álló kisgrafika-barát tagozat létrehozását. Indokolásként elmondja a szerző, hogy Debrecenben az 1930-as években pezsgő gyűjtőélet folyt. Több sort tesz ki az itt tevékenykedett művészek névsora. Itt alakult meg az Ajtósi Dürer Céh is. A II. világháború után feloszlatták a gyűjtőkört, melynek újjáállítására 1970 körül *Nagy Dezső* tett kísérletet. A most javasolt csoportosulás létrejöttét a szerző a mai idősebb gyűjtő-generáció és a városban élő jeles grafikusok közreműködésével reméli. (Megvalósulása nagyban szolgálná a kisgrafika ügyét, ezért mielőbbi sikerét kívánjuk!)

Egy további írás a *Szilágyi Imre* 70 kisgrafikáját tartalmazó minikönyvet ismerteti. (Csernáth Gábor említett kiadványáról előző számunkban emlékeztünk meg.) A *Bényei Miklós* tanulmánykötetéről szóló írás illusztrációja a neves helytörténeti kutató részére *Szilágyi Imre* által készített linómetszetű könyvjegy.

Szilágyi Imre linómetszete, X3, Op. 798 (1999), 135×120

A **NÉZŐ • PONT** 16-17. száma az előbbi kiadványt meghaladó, gazdag képanyaggal közöl cikket Medgyessyről, Aba Novákról, Holló Lászlótól, sőt Barabás Miklósról is. Kisgrafikai vonatkozású írásaik az 563. oldalon kezdődnek. Itt közlik a 79. ünnepi könyvhét debreceni ex libriseit. Arról is említés történik, hogy Hajdúszoboszlón, 1986-ban létesült *Cseh Gusztáv*

állandó emlékkiállítás. *Vitéz Ferenc* egyszemélyes lapja ennek anyagát ismerteti. Méltatja a *Hatvan főember* és a *Jeles házak* sorozatokat, melyek lapjait a könyvjegyekhez sorolja, hiszen mindegyiküket „a hely szellemének adózó emléklapnak” tartja. Egyéb grafikáiról szólva kiemeli, hogy „a krónikás hitelessége, a mértani egyszerűségű rend, a pontos karakterrajz kellő összhangban volt nála a nem hétköznapi hangsúlyozásával”. A másfél száz oldalas szám nívós, változatos tartalmával gazdag ismeretanyagot kínál.

KÖNYVESPOLC

VITÉZ FERENC: AZ ÉRZÉKI VONAL

Józsa János képzőművész grafikai munkássága
A **NÉZŐ • PONT** kiadása – Debrecen, 2008. november 17.

A 110 oldalas kötet a művész pályaképének ismertetésével kezdődik. A Debrecenben 1936-ban született alkotó tanulmányainak befejezése után szülővárosába tért vissza. 1959 óta résztvevője az országos tárlatoknak, egyéni kiállításainak száma a százat meghaladja. Oldalakat tesz ki elnyert díjainak, elismeréseinek felsorolása. Munkásságára a koronát tisztelői a 2008-ban Debrecenben felavatott Józsa János Művészeti Galériával tették fel.

A rövid bemutatás után a kötet első fő részében a szerző a művész által alkalmazott technikákat veszi sorra. Az „arany-tartaléknak” számító rajz mellett a fa- és linómetszet, rézkarc, litográfia, olaj- és üvegfestés bravúros tehetségű művelője, de a tűzzománc-művészetben is sajátos formanyelvet alakított ki.

A második fő rész a művész témaválasztásának sokszínűségéről szól, néhány tekintélyes külföldi szaklap véleményét idézve. A harmadikban a szerző Józsa alkotó módszerét elemezve idézi egy mondatát: „A műnek hasonlítani kell a művészre.” Itt szólal meg a művész is, imponáló közvetlenséggel: „Nem igazán szeretek portrét festeni megrendelésre. Akkor már nagyon szegénynek kell lennem, ha egy ilyen megbízást elvállalok.”

Az olvasó számára kincstár-értékű utolsó főrész címe: Az „arisztokratikus” szenvedély: Az ex libris bűvöletében. (A *Nagy Dezsőtől* idézett jelző arra utal, hogy a könyvjegyek készítése az egykori főurak passziója volt. Érdekes lenne annak kiderítése, hogy a könyvjegy mikor és hol vált gyűjtés tárgyává?)

Józsa János a múlt század 60-as éveiben kezdett el kisgrafikával foglalkozni. Alkotásjegyzéke 1963-ban 3 darabbal indul. Számuk abban az évtizedben legfeljebb az évi 10-et közelíti meg. 1970-től sokasodnak ilyen alkotásai, melyekről találónan állapítja meg a szerző, hogy nála az ex libris nemcsak könyvjegy, hanem kézjegy is lesz. Ekkor már az igazi józsai világ tárul a néző elé. Gondolatai egymást érik. Motívumai sűrűsége ellenére sem zsúfoltak kisgrafikái. Sohasem kalandozik

Józsa János fametszete, X2, 40×65

el az elvontság felé. Realista módon áttekinthető, fegyelmezett képszerkezet jellemzi ezt a nagyon rokonszenves, emberi világot.

Nagy nyeresége a város kultúrájának ez a pompás, gazdagon illusztrált kötet. A *Szilágyi Imréről* korábban megjelent (a 2007/4. számunkban ismertetett) hasonló célú kiadvánnyal együtt méltó képet vázol fel a Cívus Város két legnagyobb grafikusának munkásságáról.

Soós Imre

Gian Carlo Torre: MONTAGNA INCARTATA

Bellavite Kiadó, Olaszország, 2008. okt.,
280 oldal, több száz képpel.

A kötet olasz nyelvű címének fordítása (Becsomagolt hegyek) nem sokat mond a magyar olvasónak. Ha azonban belelapoz, tapasztalhatja, hogy ebben a pompás, keménykötésű kötetben a hegyeket és az azokban folyó életet ábrázoló ex librisek káprázatos gazdagságát vonultatta fel a szerző.

Josef Weiser linómetszete, X3 (1982), 150×105

Bevezetőül nyolc szakember olasz és angol nyelvű írása járja körül azt a szimbolikus háromszöget, mely az ember, a könyv és a hegység egymáshoz való viszonyát jelképezi. A szépséges kisgrafikákon, melyek nagy számban a XX. század első felében keletkeztek, főként a magas hegységek látképe szerepel. Az alpinizmus kezdetét 1786-tól, a Mont Blanc első megmászásától számítják. Ezt követte a Matterhorn (1865), majd az Eiger (1938) meghódítása. Nem véletlen tehát, hogy a kötetben a kisgrafikák csoportosítása a *Magasságok felé* címet viselő fejezettel kezdődik. A gazdag tartalom érzékeltetésére az alábbiakban közlünk az abban szereplő 17 fejezetcíméből néhányat: *Hegyek és csúcsok, Gleccserek, folyók, tavak, Télisportok, Növényvilág, Állatvilág, Könyvek hegyekről, Könyv-hegyek, Zene, Munka a hegyekben.*

A kötet 177 művész 271 kisgrafikájának reprodukcióját tartalmazza, eredeti méretben és színekben. Japán mellett szinte valamennyi európai ország alkotóit képviselik ezek a könyvjegek. A magyar művészek közül *Nagy László Lázár, Stettner*

Stettner Béla fametszete, X2 (1960), 72×102

Béla, Moskál Tibor és Nagy Árpád Dániel 1-1 lappal szerepel itt. *Andruskó Károlytól* 3 linómetszetet közöltek. Ex libriseivel a legnagyobb számban, 23 darabbal a német *Adolf Kunst* van jelen. Az olasz *Remo Wolf* művészetét 18 alkotása képviseli.

Soós Imre

Imre László fametszete, X2, 145×65

SUMMARY

G. C. Torre: Italo Zetti, Woodcut Artist (Part 2)

The second half of Zetti's career is described in a translation of Péter Ürmös.

Lajos Palásthy: An Account of the 32nd Congress of FISAE

The exhibition showing the works submitted to an international competition was opened as a part of the congress in Beijing, China. Other events, virtues and shortcomings of the congress are also assessed.

József Zenei: For Márta Kopasz's 97th Birthday

The Szeged-based artist's activities and her leading role in the artistic life of the town

Antal Arató: Early Biblical Illustrations on Zoltán Perei's Woodcuts
Zoltán Perei's book „Xylography” was published in Jászberény in 1976. The artist recreated woodcuts of old times for his study. The author of this article helped the way of publishing and now he tells the story.

József Mayer: Paying a Visit to László Imets

The artist living in Csíkszereda, Transylvania (now Rumania) is visited by the collector from Hungary. Details of the artist's life and works are surveyed.

News, Reviews, Bookshelf.

AUSZUG

G.C.Torre: Der Holzschneider Italo Zetti (2. Teil)

In dem von Péter Ürmös auf ungarisch übersetzten Artikel wird die zweite Hälfte des Lebensweges I. Zetti dargestellt.

Lajos Palásthy: Bericht über den XXXII. Ex Libris Kongress

In Peking wurde gleichzeitig mit dem Kongress eine Ausstellung aus den auf die Preisausschreibung gesandten Werken eröffnet; Vorkommnisse, Fehler und Tugenden des Kongresses.

József Zenei: Márta Kopasz ist 97 Jahre alt.

Die Darstellung der in Szeged lebenden Künstlerin, die im Leben der Kleingraphik von Szeged eine bedeutende Rolle hat.
Antal Arató: Frühzeitige Illustrationen der Bibel auf den Holzschnitten von Zoltán Perei

Im Jahre 1976 in Jászberény wurde das Werk „Holzstockschnitte” von Z. Perei ausgegeben, in dem er die alten Schnitte der alten Zeiten als Studium neu schaffte. Dieser Werk und die Umstände des Erscheinens wird vom Autor dargestellt, wer damals die Ausgabe verwaltete.

József Mayer: Besuch bei László Imets

Der Graphiker lebt und arbeitet in Csíkszereda (Siebenbürgen), er spricht dem Besucher über sein Leben und graphische Tätigkeit.

Presseschau, Nachrichten, Bücherregale

Bordás Ferenc fametszete, X2
(1937), 58×78

RESUMÉ

Nous publions la deuxième partie de l'article G. C. Torre. Son essai – traduit par Péter Ürmös traite la carrière artistique du maître italien de la xylographie, *Italo Zetti*.

Notre secrétaire *Lajos Palásthy* écrit sur ses événements de Pékin, à l'occasion du XXXIIème Congrès de l'ex libris.

Le collectionneur *József Zenei* fait connaître l'activité artistique de *Márta Kopasz*. L'excellent professeur âgée de 97 ans joue un rôle considérable dans la vie culturelle de la ville de Szeged.

Arató Antal écrit sur la publication en 1976 de *Zoltán Perei*. Le feu artiste possédait un talent admirable dans la technique X1 de la xylographie. L'auteur analyse ses illustrations du livre, représentant les événements du Bible.

Les collectionneur de Budapest, *József Meyer*, a visité *László Imets* artiste graveur vivant à Transylvanie. Son article éveille les souvenirs du visite chez l'illustre artiste hongrois.

Rubriques ultérieurs: Nouvelles, Revue de presse, Bibliophilie.

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület
internetes honlapja a
www.kisgrafika.hu
címen érhető el.

*Minden kedves olvasónknak
áldott, szép karácsonyt
és boldog új évet kívánunk!*

Bordás Ferenc fametszete, X2, Op. 230 (1941), 107×88